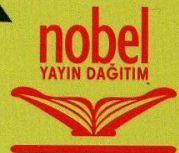

**TÜRKİYE'DE
MESLEKÎ REHBERLİK
MERKEZLERİNİN
KURULUŞU VE
OKULLARDA
MESLEKÎ REHBERLİK
ÇALIŞMALARI**

ÖNSÖZ

"Türkiye'de Meslekî Rehberlik Merkezlerinin Kuruluşu ve Okullarda Meslekî Rehberlik Çalışmaları" adlı bu kitabımız, son yıllarda gündeme gelen önemli bir eğitim sorununun çözümüne yardım etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Bilindiği üzere, 1997 yılında çıkan 4306 sayılı yasa ile ilköğretim okullarının son sınıflarında öğrencilere *meslekî rehberlik* yapılması öngörülmüştür. Bunun için gerekli olan bilgi ve beceriler, eğitim literatürümüzde yeteri kadar ele alınmamıştır. Okullarımızda rehber öğretmenler, bu yasal hükmü gerçekleştirilebilmenin sıkıntısı içindedirler.

Bu konuda Türkiye'nin Çalışma Bakanlığı'na bağlı Türkiye İş Kurumu'nda uygulanan en az elli yıllık bir birikimi vardır. Millî Eğitim Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın işbirliğine yönelik bir protokol de 17.9.1992 tarihinde imzalanmıştır.

Çalışmamızda, bu konuda son 50 yılda yapılanlardan yararlanarak, bu gün ne gibi etkinliklerde bulunulabileceği gösterilmeye çalışılmıştır. Kitapta, önceki uygulamalarda yer alan bilgi ve teknikler tanıtılmıştır. Bunun için kısa bir "Giriş" ten sonra, birinci bölümde Meslekî Rehberlik Merkezlerinin Kuruluşu ve bu konularda yapılanlar üzerinde durulmuş ve Türkiye İş Kurumu'nun örgütü ve görevleri hakkında bilgi sunulmuştur.¹ Bu vesile ile Uluslar Arası Çalışma Örgütü'nün *meslekî yöneltmeye* ilişkin tavsiyeleri tanıtılmıştır.

Bu arada, genel olarak, meslekler tanıtılmış ve iş ve meslek seçmede doğru karar verebilmek için kişinin tanınmasına ilişkin testlerden örnekler sunulmuştur. Bunları, bazı uygulamalar izlemiştir.

Kitabın üçüncü bölümünde de "Meslekî Yönelmede Görüşme"² üzerinde durulmuştur. Görüşmenin tekniği açıklanmış ve kişiye uygun mesleğin seçilmesinde yapılabilecek işler belirtilmiştir.

Dördüncü bölümde "İş ve Meslekleri Tanıtma Kılavuzları" konusunda bilgi verilmiştir.

Beşinci bölüm, "Okulları Tanıtma Kılavuzları" na ayrılmıştır ve Millî Eğitim Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasında yapılan işbirliğine yer verilmiştir.

Altıncı bölümde de Unesco ve XXVI Uluslar Arası Eğitim Kongresi'nin *Okullarda Eğitsel ve Meslekî Rehberlik Örgütü Kurulması* ile ilgili tavsiye ve

¹ 22.06.2003 tarihinde TBMM'de 4904 sayılı "Türkiye İş Kurumu Kanunu" kabul edilmiştir. Yasa, 05.07.2003 tarihli ve 25159 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu yasaya göre, "İş ve İşçi Kurumu"nun adı "Türkiye İş Kurumu" olarak değiştirilmiştir. Bu çalışmada, tarih söz konusu olduğu zaman eski adı kullanılmıştır.

² Ülkemizde başlangıçta "meslekî yöneltme" terimi kullanıldığı halde, son yıllarda "meslekî yönlendirme" terimi kullanılmaya başlamıştı. Eylül 2003 tarihinde yayımlanan 2552 sayılı Tebliğler Dergisi'nde çıkan "*İlköğretimde Yönelme Yönergesi*" ile bu yanlışlık düzeltilmiş oldu. "Yönelme", "Yönlendirme" ye göre, kanımızca, daha genel ve amaca daha uygundur. Bu kitapta, bu kavram, hep bu biçimde ifade edilmiştir.

bunların sonuçlarına yer verilmiştir.

Yedinci bölümde okullarda "Meslekî Rehberlik" hizmetlerinin, "Rehberlik Hizmetleri" arasındaki yeri belirlenmeye çalışılmıştır.

Sekizinci bölüm, "Meslekî Rehberlik" ve "Meslekler ve Gerekli Eğitim" e ayrılmıştır. Burası, kitabın en yararlı bölümü sayılabilir. Burada, her meslekle ilgili olarak alınması gereken eğitimin ne olduğu gösterilmiştir. Burada, öğrencinin hangi derslerden başarılı olması gerektiği de belirtilmiştir. Örneğin, gözlükçü olmak isteyen bir kimse, dil, matematik, fen bilgisi, iş ve atölye çalışması alanlarında başarılı olmalıdır. Böyle bir kimse, pratik çalışma ile mesleğinde de başarılı olabilir.

"Mesleğe Yönelme", okulda eğitim ve öğretimin bir parçasıdır. Aslında, eğitim ve öğretim, sonuçta, bir meslek sahibi olmayı amaçlamalıdır. Bunun için okul çalışmaları ile meslekî çalışmalar arasında bir benzerlik ya da paralellik yahut ilişkilendirme bulunmalıdır. Meslekle hiç ilişkisi olmayan, sırf kuramsal ve parça bilgi veren bir okuldan mezun olan kişi, kolay kolay bir mesleğe yönelemez; yönelse bile, gittiği daha yüksek öğrenim kurumunda ve sonuçta, meslek yaşamında çok sıkıntı çeker. Bugün ilköğretim okullarımızın ilk üç sınıfında yer alan "Bireysel ve Toplumsal Etkinlikler" çalışması, çok değerli olmakla birlikte, yeterli değildir. Bunun, bir şekilde, mesleğe yönelmenin sonu olan orta öğretiminin son sınıfına, hatta orta öğretimin sonuna kadar uzatılması gerekir. Bu, sonuçta, bir yüksek öğretime ya da mesleğe yönelemeyenler için de bir avantajdır. Bu suretle, kişi, her ne iş tutarsa tutsun, bir hobi şeklinde boş zamanlarını daha iyi değerlendirebilecek bir güç ve yetenek kazanmış olur. Kanımca, son zamanlarda okullarımıza getirilen en büyük yenilik budur. Bunun iyi anlaşılması, iyi uygulanması ve iyi değerlendirilmesi gerekir.

Bunun önemi, bu ve benzeri çalışmaların, çocuğun meslekî yönelimine yardım etmesidir. Bunun için diyebiliriz ki, bireysel ve toplumsal olarak laboratuvar, iş atölyesinde, tarlada ve benzeri yerlerde çalışmayan, okulda ders dışı etkinliklerde bulunmayan bir öğrencide iş sevgisi oluşamaz. Böyle bir öğrenci, kendi ilgi ve yeteneklerini tanıyamaz, bir konu üzerinde sabırla çalışamaz; sonuçta, bir mesleğe de bilinçli olarak yönelemez.

Aynı niteliklerin kazanılabilmesi için, sınıfta uygulanan öğretim yönteminin de buna yardım etmesi gerekir. Hangi ders olursa olsun, her derste, dersin ve konunun özelliğine göre, bir şey üretilmeli; ortaya düşün, nense, araç ve gereç gibi somut bir şey konmalıdır. Bu da "proje" ve "sorun çözme" gibi elle tutulan ve gözle görülen ve yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi sağlayan bir öğretimi gerekli kılar. Bu da, eğitimde, aynı temele dayanan bir eğitim ilkesidir. Bunun için yeni okul, bunu sağlayacak bir anlayışla yeniden düzenlenmeli ve yönetilmelidir. Teşekküre değer ki, okul programlarımız, uzun zamandan beri buna olanak sağlamaktadır. Bu, geri götürülmemelidir. Eğitim bilimlerinin en az 100 yıldan beri savunduğu bu görüş ve anlayış, bu vesile ile, yeniden anımsanmalıdır.

Bu kitabın son düzeltmelerini yaparken Almanya'da yayımlanan bir eğitim dergisi olan "Pedagojik"nin 2004 yılı Nisan 4. sayısında Alman Kır Eğitim Yurtları

Derneği Başkanı Wolfgang Harder'in "Okulda Meslekî Eğitim" başlıklı yazısının tam bu konuya temas ettiğini gördük. Yazar yazısında, eğitim tarihinden de örnekler vererek, aynı düşünceleri işlemektedir. Bu nedenle, elektronik posta yoluyla dergi sorumlusu ve yazar ile teması geçilmiş ve çevirisinin yapılmasına izin alınmıştır. Bu yazıyı, kitabımızın "Ekler" kısmında bulacaksınız. Bu vesile ile, sayın yazar ve dergi sorumlusu Prof. Dr. Johannes Bastian'a ve yazıyı Türkçeye kazandıran sayın Doçent Dr. Hasan Coşkun'a teşekkürlerimi sunarım.

Kitabın her bölümü ile ilgili olarak başvuru belgeler kitabın "Ekler" kısmında yer almıştır. Bu belgelerin bir ikisi dışında, hemen hepsi, ilk kez yayımlanmaktadır. Bu ekler, konunun tarihçesinin ortaya konmasına yardım ettiği gibi, bu alanın gelişmesine, sağlam bir mevzuat oluşmasına da katkıda bulunabilecek bir niteliktedir. Uluslar Arası Çalışma Bürosu'nun ve Uluslar Arası Eğitim Kongresi'nin dosyalarda kalmış olan kararları, bu kitapla gün ışığına çıkmış bulunmaktadır. Bunlar, 1951 yılında İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürlüğü bünyesi içinde açılan "**Mesleğe Yönelme Servisi**"nin kurucusu ve eski Talim ve Terbiye Kurulu üyelerinden değerli eğitimcimiz Sayın Remzi Öncül tarafından, değerlendirilmek üzere bana verilmiştir. Kendisine burada derin teşekkürlerimi sunarım.

Burada benim yaptığım iş, yeni bir görüş ya da uygulama ortaya koymak değil, kaynaklardan da yararlanarak, elimizdeki malzemeyi, anlamlı bir biçimde düzene sokmak ve Türk Eğitim Bilimleri Tarihi'nin "meslekî rehberlik" bölümü bakımından gerekli açıklamaları yaparak, kitaba bir *kılavuz* niteliği vermek olmuştur.

Son olarak, bu konuda gerekli bilgileri veren Türkiye İş Kurumu Mesleğe Yönelme Müdürlüğü ve Danışma Merkezi ilgililerine teşekkür ederim.

Bu özellikleriyle, kitabımız, hem tarihsel bir gelişmeyi belgelemiş, hem de ilköğretim okullarında ve liselerde rehber öğretmen olarak çalışan değerli meslektaşlarıma işlerini kolaylaştıracak bir kılavuz eser niteliği kazanmıştır. Bu çalışmamızın sayın meslektaşlarıma yararlı olmasını dilerim.

Ankara, Mayıs 2004

Cavit BİNBAŞIOĞLU

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1- Türkiye'de Meslekî Yönelmenin Başlangıcı	1
2- Meslek Seçimine Yönelik Bazı Eserler	2

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE MESLEKİ REHBERLİK VE DANIŞMA MERKEZLERİNİN KURULUŞUNUN TARİHÇESİ VE UYGULAMALARI	3
A- TÜRKİYE İŞ KURUMU'NUN ÇALIŞMALARI	3
1- İş Kanunu'nda Meslekî Rehberlik ve Danışma	3
2- Türkiye İş Kurumu'nun Kuruluşu ve İlk Çalışmaları	4
4- 1949 Yılında Toplanan Uluslar Arası Çalışma Bürosu'nun Meslekî Yöneltmeye İlişkin Tavsiyeleri	6
5- İş ve İşçi Bulma Kurumu'nda Meslekî Rehberlik ve Danışma Çalışmaları	8
B- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI'NDA MESLEKİ YÖNELTME ÇALIŞMALARI	9
1- Teknik Öğretmen Okulunda	9
2- Gazi Eğitim Enstitüsünde	10
C- DİĞER KURULUŞLARDA	11
1- Orduda	11
2- Üniversitelerde	11

İKİNCİ BÖLÜM

İŞ VE MESLEK SEÇMENİN DOĞRU YOLLARI	11
A- MESLEKLERİ TANIMAK	13
B- İŞ VE MESLEK SEÇMEDE KARARI DOĞRU VEREBİLMEK İÇİN KİŞİYİ TANIMAK	15
1- Kişilik Testleri	15
2- Genel Zekâ (Genel Yetenek) Testi	16
3- Çeşitli Yetenek ve Beceri Testleri	16
4- İlgili Testleri ya da İlgili Envanterleri	17
5- Görüşme (Mülâkat)	18
C- MESLEKİ YÖNELTME İÇİN UYGULANABİLECEK ÖRNEKLER	19
1- Teknik Yetenek Testi	19
2- Teknik Kavrayış Testleri	20
5- Mekân İlişkilerini Kavrama Testi	22
6- Büro İşleri İle İlgili Yetenek Testi	22
7- Estetik Zekâ Testi	23
8- El Becerisi Testi	24
9- Müzik Yeteneğini Ölçme Testi	24
11- Test Sonuçlarını Gösteren Bir Profil	25
12- Sonuç ve Uyarılar	26
D- UYGULAMALAR	27
E- DERSLER İLE MESLEKLER ARASINDAKİ İLİŞKİ	29
F- MESLEKİ YÖNELTMEDE YARDIM ŞEKİLLERİ	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MESLEKİ YÖNELTME "GÖRÜŞME" (MÜLAKAT)	31
1- Görüşmenin Amaçları	31
2- Görüşmenin Yapılması.....	31
3- Görüşmenin Sonuçlandırılması	32
4- Meslek Plânlarını Hazırlamada Öğrenci Hangi Adımları Atmalıdır?	33
5- Eldeki Bilgileri Başvuru Sahibine Nasıl Yorumlayabiliriz?.....	33
6- Bu Konuda Öğrencilere Hangi Yardımlar yapılabilir?	34
7- Kişiyeye Uygun Mesleğin Seçilmesi.....	35
1- İş ve Mesleklerin Eğitim Bakımından Sınıflandırılması.....	37
2- İş ve Meslekleri Tanıtma Kılavuzları.....	41

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İŞ VE MESLEKLER - MESLEKLERİ TANITMA KILAVUZLARI	37
1- İş ve Mesleklerin Eğitim Bakımından Sınıflandırılması.....	37
2- İş ve Meslekleri Tanıtma Kılavuzları.....	41

BEŞİNCİ BÖLÜM

OKULLARI TANITMA KILAVUZLARI	43
---	-----------

ALTINCI BÖLÜM

UNESCO VE XXVI. ULUSLAR ARASI EĞİTİM KONGRESİ'NİN OKULLARDA "EĞİTSEL VE MESLEKİ REHBERLİK ÖRGÜTÜ" KURULMASI İLE İLGİLİ TAVSİYELERİ VE SONUÇLARI	45
--	-----------

YEDİNCİ BÖLÜM

OKULLARDA "REHBERLİK" VE "MESLEKİ REHBERLİK" HİZMETLERİ	47
--	-----------

SEKİZİNCİ BÖLÜM

MESLEKİ REHBERLİK - MESLEKLER ve EĞİTİM	51
A- MESLEKİ REHBERLİK	51
B- MESLEKLER VE GEREKLİ EĞİTİM	55
KAYNAKLAR	63
EKLER	65
EK:1 İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN 1951 YILINDA İLK AÇTIĞI "MESLEĞE YÖNELTME" SERVİSİNİN KURULMASIYLA İLGİLİ BİR DUYURUSU	65
EK:2 1949'DA TOPLANAN ULUSLAR ARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ'NÜN (ILO'NUN) HÜKÜMETLERE GÖNDERDİĞİ MESLEKİ YÖNELTMELERE İLİŞKİN 87 NOLU TAVSİYESİ Çeviren: Remzi Öncül	67
EK: 3 REMZİ ÖNCÜL'ÜN 1951'DE İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU'NDA İLK MESLEK EDİNDİRME KURSUNU AÇIŞ KONUŞMASI	77

EK: 4: 1963'TE CENEVRE'DE TOPLANAN XXVI. ULUSLAR ARASI EĞİTİM KONGRESİ'NİN "EĞİTSEL VE MESLEKİ REHBERLİK ÖRGÜTÜ" İLE İLGİLİ 56 SAYILI TAVSİYESİ Çeviren: Remzi Öncül.....	83
EK:5 MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İLE ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI ARASINDA DÜZENLENEN MESLEK DANIŞMANLIĞI HİZMETLERİNDE İŞ BİRLİĞİ PROTOKOLÜ	89
EK: 6 PSİKOTEKNİK LÂBORATUVARINDA KULLANILAN TESTLERDEN BAZILARI...93	
EK:7 İŞ VE MESLEK MONOGRAFİLERİ HAZIRLARKEN BİLİNMESİ GEREKEN BELLİ BAŞLI NOKTALAR.....	95
EK: 8 TÜRKİYE İŞ KURUMU MESLEKİ DANIŞMA MERKEZİ'NİN MESLEKLERİ TANITMA FORMLARINDAN ÖRNEKLER	99
EK: 9 MESLEKİ YETİŞTİRME HAKKINDA ULUSLAR ARASI ÇALIŞMA BÜROSU'NUN 57 SAYILI TAVSİYESİ Çeviren: Remzi ÖNCÜL.....	109
EK: 10 İLKÖĞRETİMDE YÖNELTME YÖNERGESİ	113
EK: 11 OKULDA MESLEKİ EĞİTİM - KIR EĞİTİM YURTLARINDA PROGRAM TASARIMLARI VE DENEYİMLER Yazan: Dr. Wolfgang Harder.....	129